

Reformatie steeds opnieuw

Ledevaartkerk 29 oktober 2017, viering 500 jaar reformatie

Ds. Sara Dondorp

Eerste lezing OT: Jeremia 31:31-34

Epistellezing: Efeze 5: 15-21

Lezing NT: Matteus 22:1-14

Inleiding

Vandaag vieren we 500 jaar reformatie met een Luthers tintje. De orde van dienst is Luthers: Bijbelteksten en liederen... Op de voorkant van de liturgie treft u de Lutherroos aan. Deze is gefotografeerd in Eisleben, Luthers geboorte- en sterfplaats. De foto is van Anneke Bogaard: het is een bronzen tegel, ingemetseld tussen de straatstenen. Luther gebruikte dit embleem als zijn persoonlijke zegel, dat hij gebruikte in zijn correspondentie, als een soort handtekening. Hij had het ontworpen als beeltenis van zijn theologie.

Zelf geeft hij er de volgende uitleg aan: Het zwarte kruis in het rode hart geeft aan, dat het geloof aan de gekruisigde gelukkig maakt. Want wie van harte gelooft, wordt gerechtvaardigd. Het hart is middelpunt van een witte roos, omdat het geloof vreugde, troost en vrede geeft: wit is de kleur van goede geesten en engelen. Deze roos staat in een hemelsblauw veld, omdat blijdschap en geloof het begin is van de toekomstige vreugde in de hemel. Rondom het blauwe veld is een gouden kring, omdat deze zaligheid in de hemel eeuwig en zonder einde is en veel meer dan elke andere blijdschap of goederen, zoals goud het heerlijkste en kostbaarste metaal is.

Overdenking

Gemeente van Jezus Christus, lieve mensen,
Hoe krijg ik een genadige God? Die vraag hield Luther bezig. Luther leefde in een angstige en onzekere tijd. Dr. Ton van Eijk heeft er ons afgelopen donderdag van verteld. In sommige opzichten leek zijn tijd op de onze: Veel angst, veel onzekerheid, afnemend

vertrouwen. Er kwamen nieuwe technologieën op, zoals de boekdrukkunst en door de opkomst van de steden en de burgerij was er maatschappelijk gezien veel in beweging. Mensen waren bang voor veranderingen, bang voor het kwaad en religieus gezien: bang voor Gods oordeel. Hoe kan ik, als zondig mens, dacht Luther, voor God verschijnen? Wij protestanten kennen deze vraag als 'rechtvaardiging voor God'. Hoe kan ik voor Gods aangezicht als rechtvaardige gezien worden? Hoe kan ik in God een genadige God ontmoeten? Wat moet ik daarvoor doen? Het antwoord vond hij in de Bijbel, bij Paulus: Romeinen 1:17 "In het evangelie openbaart zich (wordt zichtbaar) dat God enkel en alleen wie gelooft als rechtvaardige aanneemt, zoals ook geschreven staat: De rechtvaardige zal leven door geloof." Dus niet door vasten en bidden of door goede werken te doen, maar door geloof alleen: door geloof in Jezus Christus. Of moderner gezegd: door vertrouwen in Jezus Christus, vertrouwen dat hij de weg voor ons is gegaan. Dat is een geschenk van God aan ons: een gave, gratis. Een theologisch woord voor gratis is: genade. Het is Gods genade: dat God ons zondige mensen aanneemt, door het geloof in Christus, die we leren kennen in de Bijbel. Luther wordt daar vrolijk van. Die gedachte is voor Luther een enorme opluchting, een bevrijding, zou je kunnen zeggen. Het was een houvast te midden van angst en onzekerheid. Een ankerpunt. Een vaste burcht.

De vraag: 'hoe krijg ik een genadig God' past misschien niet zo bij onze tijd. Maar wel de vraag: hoe vinden we vertrouwen terug. Vertrouwen in elkaar, vertrouwen in instituties en overheden, vertrouwen in de wereld, in de schepping, in de toekomst. Er is heel veel wantrouwen in onze wereld en ook veel reden tot somberheid. Is er een mogelijkheid om uit die negatieve spiraal te komen? Hebben wij zelf misschien reformatie, vernieuwing nodig? Nog niet eens zozeer om de wereld te veranderen, maar om het goede in onze wereld behoeden, te bewaren. Ik denk dat dat is wat vernieuwingsbewegingen beogen. Niet zozeer alles veranderen, omver werpen, vernieuwen, als wel: het oude beter maken, een weg vooruit vinden. Positief, opbouwend, hoopvol, vertrouwenwekkend. Zo iets lees ik in de profetie van Jeremia. Visioen van een nieuw begin: het oude verbond, opnieuw begonnen. Wij mensen hebben er een potje van gemaakt, van de wereld, van de schepping en van onze relatie met God. Als we nu eens helemaal opnieuw zouden beginnen? En het dan meteen goed doen! Niemand hoeft God te leren kennen, want iedereen kent God al en weet al hoe goed te leven. Een nieuwe kans, een nieuw begin! Als dat eens mogelijk was: probleemloos opnieuw beginnen.

Maar helaas is de praktijk weerbarstig. Zo vaak zijn mensen opnieuw begonnen. En nog steeds is er angst, verdriet, onzekerheid, haat en nijd... Ook al zouden we het willen, het lukt steeds maar niet. Dat blijkt duidelijk uit het evangeliieverhaal van vanmorgen. Het begint met een bruiloftsfeest. Ook een soort nieuw begin. Met dat bruiloftsfeest beschrijft Jezus het koninkrijk van de hemel. Alleen gaat het wel vanaf het begin meteen fout. De gasten komen niet. De gasten van een koninklijke bruiloft.... Op een koninklijke bruiloft zijn koninklijke gasten genodigd. Je zou ze kunnen vergelijken met bobo's, bn-ers, directeuren. Die zien zo'n feestje als opportunity, als netwerkmomentje. Blijkbaar hebben ze ergens anders een beter netwerkmomentje... De gebruikelijke sterren komen dus niet. In de gelijkenis ontsteekt de koning in woede en brandt de stad plat. Bijbeluitleggers denken dat Matteüs dat misschien heeft toegevoegd, als verwijzing naar de stad Jeruzalem, die verwoest is. Niet toen Jezus de gelijkenis vertelde, wel toen Matteüs hem opschreef. Waar het om gaat is dat er andere gasten komen. Iedereen mag komen. Mensen uit de straat. Kwade en slechte. Gewone Nederlanders en ongewone Nederlanders, zou je zeggen. Zo komt de zaal toch nog helemaal vol.

Er is ook een rabbijnse variant van deze gelijkenis. Ook hier nodigen de knechten van de koning mensen uit. Ze zeggen er alleen niet bij hoe laat het feest begint. De wijze mensen vertrouwen erop dat alles goed komt, dat in het paleis van de koning alles is wat nodig is voor een feest. In vertrouwen blijven ze bij de ingang van het paleis zitten wachten. In vertrouwen, in geloof... door geloof alleen misschien? De dwaze mensen gaan eerst nog aan het werk. Het feestmaal moet in hun ogen worden voorbereid: potten bakken, ijzer smeden, wol wassen, noem maar op. Zij komen in hun vuile werkkleding naar het bruiloftsfeest. Als de koning dat ziet, wordt hij boos. Degenen die zich hadden voorbereid door netjes te komen mogen blijven en mogen aan tafel mee-eten. De dwazen met hun vuile kleren krijgen niets te eten. Zij moeten honger en dorst lijden.

In allebei de versies is de vraag: wie is het bruiloftsfeest waard. Bij Matteüs zijn het de gewone mensen die mogen komen. De bobo's en de sterren, al die hoge ome die het laten afweten, degenen die bovenaan de maatschappelijke ladder staan, die zijn het koninkrijk van de hemel niet waard. Niet als ze hun eigen netwerkjes en belangen voor laten gaan. Het zijn de gewone mensen die mogen komen. Gratis. Uit genade. Maar dan.... Die genade levert vreugde op. Dankbaarheid. Dat inspireert tot goede werken doen, zou je kunnen zeggen. Die genade is iets om op te pakken. Een roeping om gehoor aan te geven. En als je dat niet doet.... de kans die je gekregen hebt niet aangrijpt.... Het verhaál laat weinig ruimte voor een tweede kans. Gelukkig zijn er ook verhalen in het evangelie waarin het wél gaat om een tweede kans.

Zo komen we van: wie is het bruiloftsfeest van de hemel waard? naar: wie geeft gehoord aan de oproep van het feest? Wie antwoordt vanuit het vertrouwen in het koningschap? Want: ook al leven we vanuit de genade van God, we zijn geroepen dat waar te maken. Zo wordt geschreven aan de volgelingen in Efeze. Waarschijnlijk overigens door een leerling van Paulus, maar dat terzijde. Het is een opsomming van raadgevingen om in het goede spoor te blijven. Gedraag je als verstandige mensen, probeer te begrijpen wat de Eeuwige wil. Zing met elkaar liederen, jubel voor de Eeuwige en dank God. Misschien kunnen we dat horen als aansporing om te blijven vertrouwen in de mogelijkheid van de rechte weg. Een aansporing om te blijven hopen dat vertrouwen mogelijk is. En misschien wel als aansporing om ons te blijven vernieuwen. Om niet te blijven staan bij oude vanzelfsprekendheden. Om ons niet te laten opjatten door angstzaaiërij. Zoals Jeremia dat ooit voor zich zag: het oude verbond opnieuw. Zoals Jezus dat vertelde: nieuwe gasten op het bruiloftsfeest. Zoals Paulus dat voorstond: het goede nieuws voor nieuwe groepen. Zoals Luther ooit begon opnieuw de Bijbel te lezen: alleen door Gods genade, alleen vanuit geloof in Christus en alleen vanuit de Bijbelse schrift vinden we de weg uit de angst. Zoals ook in onze tijd mensen wegen zoeken om Gods boodschap verstaanbaar en bereikbaar te maken....

Reformatie - hervorming - er zit het woord 'opnieuw' in. Opnieuw beginnen met het aloude geloof, in het vertrouwen, de hoop dat het - met Gods hulp - mogelijk is. Als we, zoals de Efeziërs lazen, proberen verstandig te zijn kunnen we ook in onze tijd ons open te stellen voor wat recht en goed is in Gods woorden. Amen

